

Recente publicaties

BESPREKINGEN

Meininger, P.L. & Haperen, A.M.M.van 1988. VOGELTELLINGEN IN HET ZUIDELIJK DELTAGEBIED IN 1984/85 - 1986/87. Nota GWAO-88.1010, Rijkswaterstaat, Dienst Getijdewateren, Middelburg.

Dit rapport is de opvolger van het gelijknamige verslag over de seizoenen 1980/81-1983/84 (Meininger, Baptist & Slob 1985). Het geeft een overzicht van vogeltellingen in het werkgebied van de Dienst Getijdewateren (DGW) en Natuur Milieu en Faunabeheer (NMF) Zeeland: alle getijdewateren (Krammer Volkerak, Oosterschelde, Westerschelde, Voordelta), alle zoute en brakke stagnante wateren (Grevelingen, Veerse Meer; exclusief Oostvoornse Meer), het Markiezaat en alle binnendijkse gebieden in de provincie Zeeland. Het is een gezamenlijke uitgave van de DGW en NMF. Het grootste deel van het rapport wordt ingenomen door een sobere presentatie van het cijfermateriaal: dan wel een opsomming van alle waarnemingen (schaarse soorten), dan wel een weergave van de telresultaten per maand per jaar voor elk van de deelgebieden in tabelvorm. Begeleidende teksten zijn schaars en alleen de ganztellingen worden wat uitgebreider besproken. Het is dan ook geen rapport om te lezen (ook de voorgangers van dit rapport waren daarvoor duidelijk niet bedoeld), maar om recente telgegevens in na te zoeken. Het is verheugend om te constateren dat het cijfermateriaal al een jaar na dato in dergelijke vorm ter beschikking kon komen. Voor lieden die zich met de aantallen en verspreiding van watervogels en steltlopers in Nederland bezighouden zijn deze rapporten van onschatbare waarde. Met deze vorm van rapportage wordt een voorbeeld gesteld voor de meeste andere provincies. Het zou wat wezen wanneer ook gegevens van het IJsselmeergebied en de Waddenzee op een dergelijk overzichtelijke manier beschikbaar zouden komen.

Voor serieuze belangstellenden is een gering aantal exemplaren van dit rapport beschikbaar. Aanvragen naar: Peter L. Meininger, RWS DGW, postbus 8039, 4330 EA Middelburg. CJC

Temme, M. & Gerß, W. 1988. MÄÙE, GEWICHTE UND MÖGLICHE TODESURSACHEN DER IM JANUAR 1987 AUF NORDERNEY VERENDETEN AUSTERNFISCHER (HAEMATOPUS OSTRALEGUS). Seevögel 9(4):63-69.

Strandwandelaars op de waddeneilanden zal het in de strenge winter van 1987 niet zijn ontgaan: de Scholekster had het niet best. Niet eerder werden op een landelijke olieslachtoffertelling in februari zoveel Scholeksters aangetroffen als in 1987 (Sula 2(3); 1988). De geweldige zuidwaartse verplaatsing van Scholeksters voor de Nederlandse kust (Sula 2(4); 1988) lieten ook al zien dat de soort het zwaar te verduren had gekregen. In de publicatie van Temme & Gerß wordt duidelijk dat de sterfte niet alleen beperkt bleef tot het Nederlandse waddengebied. Op het Westduitse waddeneilandje Norderney werden 650 kadavers geteld in januari 1987, waarvan er 307 voor nader onderzoek werden verzameld. In het artikel worden de resultaten van dit onderzoek besproken en wanneer

de welwillende lezer zich door 2 volbedrukte pagina's onleesbaar dor Duits met de resultaten van de statistische analyse heeft geworsteld, volgt een interessante bespreking van het materiaal. Het onderzoek, en ook de resultaten, lijken sterk op dat van Swennen & Duiven (Ardea 71(1); 1982), die in 1976 gestorven Scholeksters onderzochten. Er zijn ook belangrijke verschillen. Op Norderney was van de 307 onderzochte Scholeksters 23.1% eerste jaars. Afhankelijk van de leeftijdsklasse, hadden de dieren 36 tot 39 % van hun lichaamsgewicht verloren. Positieve correlaties werden gevonden tussen sterf-gewicht en vleugellengte en snavellengte en tussen gewicht en leeftijd. Misvormingen aan poten en snavel werden slechts incidenteel vastgesteld. Onder de slachtoffers indertijd bij Texel waren ook de volwassen vogels in de meerderheid, maar hier was het aandeel juvenielen nog kleiner (6.6%, n= 380). Ook hier was sprake van een gemiddeld gewichtsverlies - in vergelijking met het gemiddelde gewicht van levende vogels in normale winters - van 38%. Het aantal misvormingen aan poten en snavel was echter onvergelykbaar veel groter dan onder de Scholeksters van Norderney (in totaal 61.3% met anatomische afwijkingen). De oorzaak van beide incidenten is waarschijnlijk grotendeels dezelfde. Niet zozeer de lage temperaturen, maar een combinatie van lage waterstanden en lage temperaturen maakte het fourageren voor de Scholeksters bijzonder moeilijk. Op Norderney bleken de dieren op ongebruikelijke plaatsen te overtuigen en te fourageren, omdat de ijsontwikkeling op de normale locaties voedsel zoeken onmogelijk maakte. Op Norderney kwamen onder deze omstandigheden ongeveer 10% van de aanwezige Scholeksters om. In 1976 werd geschat dat 3-4% van de in de westelijke Waddenzee overwinterende Scholeksters was gestorven. Het artikel bevindt zich in de ruilabonnementenbibliotheek van de CvZ, te bevragen bij de archivaris.

CJC

Tasker, M.L., Webb, A., Greenstreet, S.P.R., Uttley, J. & Griffiths, A. 1985. CONCENTRATIONS OF AUKS OFF THE NORTH-EAST COAST OF BRITAIN, AUGUST 1984. Report no. 589, Seabirds at Sea Team, Nature Conservancy Council, Aberdeen.

Het Schotse Seabirds At Sea Team is inmiddels toe aan de voltooiing van de derde onderzoeksfase en hoopt begin volgend jaar voldoende middelen ter beschikking te hebben voor de vierde fase. Het onderzoek spitste zich tot dusverre hoofdzakelijk toe op de Noordzee (fase I en II) en op de wateren ten Westen van Schotland (fase III). In de vierde onderzoeksfase zullen ook de wateren rond en ten Zuiden van Ierland vaker bezocht worden. Behalve de al eerder besproken eindrapporten ("Seabird Distribution In The North Sea" (1984) en "Seabirds In The North Sea" (1987)) produceerde het team, in wisselende samenstelling een indrukwekkende reeks artikelen en rapporten. In de komende nummers van SULA zal getracht worden om een aantal van de meest interessante rapporten te bespreken. We gaan ervan uit dat elke in zeevogels geïnteresseerde persoon zijn tijdschriften voldoende doorneemt om van de verschillende SAST-publicaties daarin kennis te nemen. Alleen artikelen in moeilijk verkrijgbare, of minder gangbare periodieken zullen eventueel worden besproken. Voor de rapporten geldt dat de normale verspreiding minder wijs is en menig rapport zal aan de aandacht zijn ontsnapt.

Het genoemde rapport bespreekt een speciaal project, uitgevoerd in augustus 1984 voor de Schotse oostkust. In het begin van de tachtiger jaren was ontdekt dat zich in dit gebied buitengewoon hoge dichtheden

alkachtigen ophouden, deels vergezeld van kuikens (Alk en Zeekoet). De genoemde soorten maken tevens de slagpenrui door, waardoor de kwetsbaarheid voor olievervuiling nog een stuk groter wordt dan normaal. Door systematische schepstellingen werden de dichtheden alkachtigen bepaald en door extrapolatie werd een schatting gemaakt van het totaal aantal aanwezige vogels in het gebied (tussen Rattray Head en Flam-borough Head) tussen 10 en 28 augustus 1984. Tot op een afstand van 65 km uit de kust in dit gebied verbleven naar schatting 761.000 Zeekoeten, 107.000 Alken en 59.000 Papegaaiduikers en het merendeel daarvan bevond zich noordelijker dan de Firth of Forth. Er waren opmerkelijke verschillen met betrekking tot de afstand uit de kust waarop de hoogste dichtheden van de drie soorten alkachtigen werden aangetroffen. De Alk bereikte de hoogste dichtheden op minder dan 20 km uit de kust, de Zeekoet tussen 20 en 30 km uit de kust en de Papegaaiduiker tussen 50 en 60 km uit de kust. In het studiegebied bevonden zich naar schatting 82.000 Zeekoetenkuikens, 11.600 Alkenkuikens en 8.900 juveniele Papegaaiduikers (deze laatste soort is bij het uitvliegen al onafhankelijk, integenstelling tot de Alken- en Zeekoetenkuikens die door het mannetje vergezeld worden). In de maag van enkele tientallen voor nader onderzoek geschoten exemplaren bevond zich zandspiering, sprot en kabeljauwachtige vis. De meeste dieren waren in goede conditie en het team trof in de kleine verzameling de zwaarste Zeekoet ooit gewogen aan: een adult mannetje van 1.450 g (gemiddeld gewicht hele verzameling volgroeide Zeekoeten 1.100 ± 140 g).

Werkelijk geïnteresseerde personen kunnen een exemplaar van dit rapport bestellen bij: Seabirds At Sea Team, Nature Conservancy Council, Wynne Edwards House, 17 Rubislaw Terrace, AB1 1XE Aberdeen, Scotland (tel. 09-44224642863). CJC